

Sygn. akt VII U 1404/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Michalska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 24 stycznia 2022 r. w Warszawie

sprawy A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł.

o przeliczenie emerytury

na skutek odwołania A. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł.

z dnia 19 lipca 2021 roku

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

A. B. 24 sierpnia 2021 r. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. z 19 lipca 2021 r. znak: (...), wnosząc o jej zmianę i przyjęcie okresu wymienionego w formularzu (...) jako okresu, w którym był pozbawiony wykonywania pracy w swoim zawodzie z powodu represji politycznych, które dotknęły ubezpieczonego i jego rodzinę oraz zasądzenie na jego rzecz od organu rentowego kosztów postępowania według norm przepisanych. Odwołujący zarzucił organowi rentowemu, że żądanie uprzedniego dokonania przez Urząd ds. Kombatantów oceny przedstawionych przez odwołującego dokumentów wydanych przez Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców oraz dokumentu uchodźcy w postaci (...) jest wyjątkowo nieuzasadnione i narusza Konwencję Statusu Uchodźców z 1951 r., zmienioną Protokołem Nowojorskim z 1967 r., zwaną Konwencją Genewską, której Polska jest sygnatariuszem. Odwołujący wskazał, że z uwagi na jego działalność na rzecz (...) był represjonowany politycznie: w 1986 r. został niesłusznie zwolniony z pracy, a następnie nie mógł znaleźć innej pracy. W konsekwencji wyemigrował wraz z żoną i synem do Grecji, gdzie w 1988 r. uzyskał status uchodźcy (odwołanie k.3-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z 22 września 2021 r. **organ rentowy** wniósł o oddalenie odwołania. Uzasadniając swoje stanowisko, ZUS wskazał, że żądanie A. B. uwzględnienia do wysokości emerytury okresów, kiedy był pozbawiony możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. znajduje podstawę prawną w art. 6 ust. 2 pkt 6b ustawy emerytalnej. Zgodnie zaś z art. 117 ust. 4 ustawy emerytalnej, okres ten może być zaliczony po udowodnieniu ich dokumentami lub zeznaniami świadków, w wypadku uprzedniego dokonania ich oceny przez Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, wydanej w drodze decyzji. Zdaniem organu rentowego, skarżona decyzja jest prawidłowa, ponieważ do wniosku o przeliczenie emerytury A. B. nie załączył decyzji Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, potwierdzającej przebycie okresu pozbawienia możliwości wykonywania

swojego zawodu przed 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce (odpowiedź na odwołanie k.7 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący A. B. od 1 grudnia 1993 r. pobiera emeryturę. Świadczenie od 1 sierpnia 2020 r. wynosi 2 257,00 zł (decyzja z 12.04.2021 r. k.55 a.r.).

18 maja 2021 r. A. B. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. wniosek o wszczęcie postępowania w zakresie zaliczenia do stażu pracy okresu pobytu na emigracji w latach 1987 r. do 1993 r. Ubezpieczony wskazał, że po zapoznaniu się z ustawą z 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw powziął przekonanie, że przepisy ustawy znajdują zastosowanie w jego przypadku. A. B. wskazał, że z uwagi na swoją działalność na rzecz (...) w latach 1980-1982 został w 1986 r. zwolniony z pracy w (...) i tym samym pozbawiony możliwości pracy w zawodzie. Ze względu na trudności w znalezieniu pracy, odwołujący w 1987 r. wraz z rodziną wyemigrował do Grecji, gdzie otrzymał decyzją Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców w Grecji, status uchodźcy (wniosek k.59 a.r.).

Pismem z 24 maja 2021 r. organ rentowy poinformował A. B. o istnieniu świadczenia wyrównawczego dla działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych z powodów politycznych dla osób pobierających emeryturę lub rentę w wysokości nieprzekraczającej 2 501,76 zł i mających status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. ZUS wskazał, że do uzyskania świadczenia konieczne jest złożenie odpowiedniego wniosku i dołączenie do niego decyzji Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, która potwierdza posiadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Zakład podał, że w aktach dotyczących ubezpieczonego dotychczas brak jest takiej decyzji, dlatego powinna zostać dołączona do wniosku (pismo k.61 a.r.).

A. B. 25 czerwca 2021 r. złożył wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalno-rentowego, w którym wniósł o doliczenie dodatkowego składnika wynagrodzenia należnego za okres, z którego zarobki przyjęto do obliczenia wysokości świadczenia, tj. z lat 1986-1993. Do wniosku ubezpieczony dołączył kopię wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy – Pragi z 24 lipca 1986 r. (IX P 97/86), w którym zasądzono od pozwanego Komitetu ds. Radia i Telewizji, Polskie Radio i Telewizja w W. na rzecz A. B. odszkodowanie z tytułu niesłusznego rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika, zaświadczenie Ambasadora RP w A. o tym, że w okresie 1987-1993 odwołujący przebywał w Grecji jako uchodźca polityczny, zaświadczenie Greckiego Urzędu ds. Uchodźców, potwierdzające, że A. B. od 3 maja 1988 r. do 15 listopada 1991 r. był uchodźcą objętym mandatem Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców i posiadał błękitną kartę (wniosek z załącznikami k.62-75 a.r.).

Skarżoną decyzją z 19 lipca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. Wydział (...) Umów Międzynarodowych w Ł. odmówił A. B. prawa do przeliczenia podstawy wymiaru emerytury. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że okresy, w których ubezpieczony nie mógł wykonywać zawodu z przyczyn politycznych powinny być stwierdzone decyzją Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, jednak odwołujący nie przedłożył takiej decyzji (decyzja z 19.07.2021 r. k.76 a.r.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie ww. dowodów, mając na uwadze, że nie był on sporny między stronami niniejszego postępowania. Dowodów z dokumentów żadna ze stron nie kwestionowała, a Sąd z urzędu nie znalazł podstaw do tego, aby odmówić im wiarygodności i mocy dowodowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. B. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu była możliwość zaliczenia odwołującemu do okresów składkowych okresu od 1987 r. do 1993 r., kiedy z uwagi na represje polityczne związane z pracą na rzecz (...) był pozbawiony możliwości pracy w zawodzie i wyemigrował do Grecji, gdzie został uznany za uchodźcę politycznego.

Możliwość ponownego ustalenia wysokości emerytury dopuszcza art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 291, dalej jako ustawa emerytalna), zgodnie z którym w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli 1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość; 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa; 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe; 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie; 5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność; 6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego. Instytucja ponownego ustalenia prawa do świadczenia opisana w art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej ma na celu korektę prawomocnej decyzji organu rentowego, która z obiektywnych przyczyn jest wadliwa, bowiem istnieją przesłanki (nowe dowody lub ujawnione zostały nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji), które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Stworzenie takiego mechanizmu jest oczywiście aksjologicznie uzasadnione, lecz bliższej uwagi wymaga kwestia, czy można postawić ubezpieczonemu minimalny standard wymagań związany z uruchomieniem takiego postępowania, to znaczy, że można i należy od niego wymagać nie tylko złożenia wniosku, lecz również przedstawienia jednej z przesłanek pozwalających na ponowną ocenę prawa do świadczenia. To ukierunkowanie na jedną z okoliczności z art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy nie musi być sformalizowane, gdyż postępowanie przed organem rentowym nie toczy się według reguł kontrydiktoryjnych, zaś bliżej mu do zasady oficjalności.

Możliwość doliczenia do okresów składkowych okresów pozbawienia możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce powstała wskutek dodania w ustawie z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 794) punktu 6b do art. 6 ust. 2 ustawy emerytalnej. Zgodnie z dodanymi tą samą ustawą przepisami art. 117 ust. 4 i 4a ustawy emerytalnej, okresy, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 pkt 6a i 6b, mogą być udowodnione dokumentami lub zeznaniami świadków. Oceny tych dokumentów i zeznań dokonuje, w drodze decyzji, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Wniosek o potwierdzenie okresów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 pkt 6a i 6b, zawiera imię lub imiona oraz nazwisko wnioskodawcy, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców, numer PESEL, adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, o ile wnioskodawca je posiada.

Z treści powyższych przepisów wynika, że skuteczne złożenie wniosku o przeliczenie emerytury w oparciu o art. 6 ust. 2 pkt 6b ustawy emerytalnej musi zostać poprzedzone przeprowadzeniem postępowania administracyjnego w zakresie potwierdzenia przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych posiadania przez stronę statusu osoby represjonowanej. To w postępowaniu przed Szefem ww. Urzędu odwołujący powinien przedstawić dokumenty świadczące o tym, że z powodu represji związanych z działalnością na rzecz opozycji antykomunistycznej pozbawiony był możliwości zarobkowania w spornym okresie. Jak wynika z akt postępowania wyjaśniającego przed organem rentowym, A. B. o tej procedurze był przez ZUS informowany, jednakże ani wówczas, ani w niniejszym postępowaniu nie przedstawił dokumentacji świadczącej o tym, że wystąpił do Szefa Urzędu ze stosownym wnioskiem.

Nie można zgodzić się z zarzutami odwołującego, że odmawiając przeliczenia emerytury, organ rentowy podważył i zignorował załączniki w postaci zaświadczenia wydanego przez Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców w A.. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, stosownie do art. 117 ust. 4 ustawy emerytalnej nie był uprawniony do oceny

przedstawionych przez ubezpieczonego dowodów. Ustawa emerytalna w powyższym przepisie przyznaje bowiem wyłączną kompetencję w zakresie oceny dowodów z dokumentów i zeznań świadków Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Z tego samego względu również Sąd w niniejszym postępowaniu nie czynił ustaleń faktycznych w zakresie pozbawienia A. B. możliwości pracy w zawodzie wskutek represji za działalność antykomunistyczną.

Ubocznie należy zauważyć, że nawet zaliczenie A. B. spornego okresu do okresów składkowych nie wpłynie na podwyższenie kwoty przyznanej w 1994 roku emerytury. Ustawodawca wprowadził okres niewykonywania pracy przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych potraktował jako okres, który uważa się za okres składkowy, jednak nie przewidział mechanizmu umożliwiającego przyjęcie, że za ten czas możliwe jest uwzględnienie określonej kwoty celem jej wliczenia do podstawy wymiaru. Oznacza to, że wolą ustawodawcy było zaliczenie okresu z art. 6 ust. 2 pkt 6a ustawy emerytalnej do stażu warunkującego prawo do emerytury, wola ta nie objęła jednak aspektu dotyczącego obliczania wysokości emerytury (kapitału początkowego). Nie można w tym miejscu pominąć, że okres z art. 6 ust. 2 pkt 6a ustawy emerytalnej dotyczy okresu „niewykonywania pracy”, a co za tym idzie okresu, w którym represjonowany nie pozostawał w stosunku pracy i nie otrzymywał wynagrodzenia. Konstatacja ta jest istotna w trakcie konfrontacji z art. 15 ust. 1, 2, 2a w związku z 173 i 174 ustawy emerytalnej. Okazuje się bowiem, że punktem odniesienia przy obliczaniu kapitału początkowego stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki obliczana przy uwzględnieniu wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez pracownika w danym roku kalendarzowym. Skoro osoba wskazana w art. 6 ust. 2 pkt 6a ustawy emerytalnej nie wykonywała pracy, to tym samym nie otrzymywała wynagrodzenia, a zatem nie ma należności, które mogłyby zostać uwzględnione przy ustaleniu wysokości kapitału początkowego (por. wyrok SN z 8.12.2020 r., II UK 54/19, LEX nr 3089169). W ocenie Sądu Okręgowego, powyższe rozważania, choć odnoszą się do okresów składkowych, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 6a ustawy emerytalnej, należy odnieść także do okresów, o których mowa w punkcie 6b powyższego przepisu, z uwagi na jego analogiczną konstrukcję.

Nie znajdując podstaw do zmiany skarżonej decyzji, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.